

UVODNIK

Včasih ko se je diplomacijo obravnavalo predvsem kot "vzvišeno salonsko" dejavnost ljudi v "frakih", je veljalo, da je diplomacija umetnost nekemu povedati, "naj gre v pekel" na tak način, da se bo tega veselil. Časi se spreminjajo. Z odpiranjem sveta, globalizacijo in s tem povezano soodvisnostjo se diplomati vseh držav, majhnih in velikih, vse bolj ukvarjajo z bolj otipljivimi stvarmi, z uresničevanjem gospodarskih interesov držav, ki jih zastopajo. To v vse bolj "rdečih" oceanih (kjer je veliko konkurence in boja za tržne deleže) ni lahko. Lažje je, če skačeš v nove "modre" oceane, kjer lahko polniš tržne niše, saj je tam manj konkurentov. Naloga diplomatov je podjetjem pomagati odkrivati te "modre" oceane, pomagati osvajati nova in zadrževati stara tržišča. V današnjih časih tektonskih sprememb v svetu, ko se na obzorju jasno izrisujejo obrisi azijskega 21. stoletja, je to še toliko pomembnejše. Za uspešno uresničevanje takih nalog diplomati potrebujejo – poleg starega železnega nabora vljudnostnih spretnosti in državniške modrosti – še nabor bolj posebnih poslovnih znanj in spretnosti.

20. obletnica slovenske državnosti je gotovo priložnost, da se ozremo in ocenimo opravljeno delo v preteklosti, da ocenimo rezultate dosedanjega razvoja nove male države. Njeni začetni koraki na svetovni oder so bili vse prej kot lahki. Potrebno je bilo obilo znanja in diplomatske spretnosti. Kljub težavam, ki nas tarejo, kolateralni škodi svetovne gospodarske krize na našem "telesu", lahko vseeno ugotoviva, da je Slovenija v dvajsetih letih naredila veliko. Iz nekdanje socialistične države s planskim gospodarstvom se je razvila v demokratično državo z demokratičnimi institucijami in vejami oblasti; gospodarstvo je postalo konkurenčnejše in raven blaginje se je na splošno dvignila. In vendar je to le ena plat medalje. Kriza je razgalila tudi drugo plat; plat napak in zamujenih priložnosti. Mnoge so subjektivne narave in bi se jim bilo mogoče izogniti, če bi ravnali modreje, bolj proaktivno in se hitreje prilagajali spremembam v zunanjem okolju in pri nas, druge pa so strukturnega značaja. Tako lahko dve leti po polnoletnosti države vidimo, kako opotekajoče se delujejo njene institucije, kako malo je pravne varnosti, kako pada zaupanje v politiko, institucije in politike, kako se je razbohotilo bogatenje kot posledica špekulacij, pohlepa, izkoriščanja in celo goljufij in ne kot plod dela, inovativnosti in znanja. Pokazale so se razpoke v institucionalnem okviru in delovanju slovenske države in v vseh njenih podsistemih: gospodarskem, političnem, obrambnem, pa tudi šolskem in zdravstvenem itd.

Zato se zdi, da so zunanje politične naloge danes skoraj težje, kot so bile v fazi evforičnega nastajanja nove države, polnega pionirskega zagona in

energije. Če so v preteklosti države potrebovale leta oz. stoletja za svoje mednarodno priznanje, je Slovenija to dosegla v rekordnih šestih mesecih: v devetih mesecih je postala članica Organizacije združenih narodov (OZN), v dveh letih članica Svetovne trgovinske organizacije, v trinajstih letih članica Evropske unije in Zveze NATO. Vse to v vrtincu balkanskih vojn in nestabilnosti (1991–2001). Še več, v letih 1998–1999 je bila izvoljena za nestalno članico Varnostnega sveta OZN; leta 2005 je predsedovala Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi, v prvi polovici leta 2008 Svetu Evropske unije, v drugi polovici leta 2009 pa Odboru ministrov Sveta Evrope. Vse te dejavnosti so terjale veliko napora vseh političnih odločevalcev, med katerimi velja še posebej izpostaviti ministre za zunanje zadeve ter slovenske diplomate na diplomatskih in konzularnih predstavništvi v tujini.

Vse naštetu so bili razlogi, zakaj sva se odločila, da kaže ob dvajsetletnici slovenske državnosti pogledati, kakšen je bil prispevek slovenske diplomacije k razvoju Slovenije, v kolikšni meri se je uspela odzvati na spremembe v svetu ter svojo "frakovsko" dejavnost spremeniti v pomočnika za uresničevanje gospodarskih interesov mlade države in njenih ekonomskih akterjev. S tem sva hotela slediti svetovnemu trendu, ki preučevanja diplomacije ne veže več le na praktične izkušnje neposrednih udeležencev (tj. diplomatov), ampak vzpostavlja novo obliko preučevanja diplomacije, imenovano diplomatske študije. Te vključujejo tudi poglede, izkušnje in prispevke drugih deležnikov. Vse to sva imela vseskozi pred očmi, ko sva se odločala, kako zastaviti pričujočo tematsko številko revije *Teorija in praksa*.

K sodelovanju – pri raziskovanju slovenske diplomacije – sva povabila, upava, vse zainteresirane, ki so se kdaj v preteklosti znanstveno ukvarjali s (pod)področji preučevanja diplomacije. Rezultat tega je, da avtorji pričujočih člankov prihajajo z različnih področij, ne le iz znanstveno-raziskovalnih ustanov. To daje tematski številki dodano vrednost, saj vse bolj postaja jasno, da sodobnih zapletenih problemov ni mogoče reševati enodisciplinarno, ampak le inter- in multidisciplinarno. Zaradi tega ima ta številka revije *Teorija in praksa* vseslovensko in multidisciplinarno podobo.

Dela slovenskih avtorjev so medsebojno diferencirana znotraj štirikotnika diplomacija-zgodovina-pravo-gospodarstvo. Večina avtorjev obravnava tematiko empirično, izhajajoč iz konkretne prakse. Tako bo bralec v nadaljevanju lahko prehodil pot od aplikativnega vprašanja zaščite visokih državnih predstavnikov, ki se je kot vprašanje iz prakse pojavilo v teoriji, prek razmišljanja o pomenu preventivne diplomacije, ki se je kot koncept najprej razvila v teoriji in se šele nato začela v različnih oblikah pojavljati v praksi, do konkretizacije razvojnega sodelovanja in gospodarske diplomacije (in medkulturnih posebnosti), kar so temelji oblikovanja diplomacije skozi zgodovino, a se vprašanja v povezavi z njimi pojavljajo vedno znova.

Vprašanje, ki se nama postavlja sedaj, ko sva urednikovanje in redakcijo končala, je, kako nadaljevati razvijanje slovenskih diplomatskih študij. Ta tematska številka Teorije in prakse (ter še z dvema deloma, ki bosta izšla jeseni 2011) razgrinja očrt še kako potrebnih diplomatskih študij in prispeva k "markiranju" polja znanstvenega preučevanja diplomacije (prim. članek Milana Brgleza v tej reviji), ki ga je treba v prihodnje še intenzivneje obdelati. To je izziv, ki nas (tj. vse tiste, ki se na Slovenskem ukvarjamo s študijem diplomacije) čaka v prihodnje.

***

Da sva lahko izvedla projekt očrta slovenskih diplomatskih študij, sva najprej morala pridobiti zainteresirane avtorje, da bi prispevali svoj kamenček v ta mozaik. Zato gre prva zahvala njim: da so se odzvali na najino prošnjo ter da so se (ko je bilo potrebno) hitro odzvali na najine zahteve, pripombe in mnenja. Naslednja zahvala gre recenzentom, bilo jih je preveč, da bi lahko vse poimensko navedli; hvala za njihov trud in čas, ki so ga vložili v recenziranje, komentiranje in predlaganje izboljšav v člankih. Tretja zahvala velja cenjenim kolegom – članom Katedre in Centra za mednarodne odnose, ki so s posluhom projekt podprli. Zahvaljujeva se tudi uredništvu Teorije in prakse, da nam je odstopilo prostor v reviji. Končno, zadnja, a zelo pomembna zahvala gre slovenskim podjetjem, ki so podprla izdajo pričujoče revije s svojimi izkušnjami o slovenski gospodarski diplomaciji, kritiko in zelo koristnimi sugestijami, kako jo narediti še uspešnejšo v prihodnje tako v bilateralnih pogovorih ter posebno na Svetu za gospodarsko diplomacijo, ki ga je leta 2009 ustanovilo MZZ. Svoj interes in podporo gospodarski diplomaciji, ki je ena od prioritet MZZ, so podkrepila tudi v finančni obliki,¹ s čimer so izkazala tudi posluh za znanost in znanstvene dosežke. Za to se jim zahvaljujeva in upava, da jim bodo spoznanja iz člankov koristila tudi pri njihovem nadaljnjem uspešnem mednarodnem poslovanju. Brez njihove pomoči bi bila izdaja tematske številke revije gotovo manj verjetna oz. bi izšla v veliko bolj okrnjeni obliki.

***

Upava, da bo tematska številka revije Teorija in praksa zadovoljila kritičnega bralca, da bodo po njej segali študentje, raziskovalci in praktiki, ki jih diplomacija zanima. Želiva si, da bi bil trud vseh nas, ki smo številko

¹ BSH Hišni aparati, d. o. o., Nazarje; Hella Saturnus Slovenija, d. o. o.; Hidria, d. d.; KolektorGroup, d. o. o.; Krka, tovarna zdravil, d. d., Novo mesto; Mercator, d. d.; Nova Ljubljanska banka, d. d.; Riko, d. o. o.; Trim, inženiring in proizvodnja montažnih objektov, d. d.; Žito, Prehrambena industrija, d. d.

---

sestavljali, prispevek k uspešnejšemu uveljavljanju slovenskih (gospodarskih) interesov v mednarodni skupnosti in ne nazadnje k razvoju diplomatskih študij v Sloveniji. Če bo ta številka Teorije in prakse k temu prispevala nekaj kamenčkov v mozaik, bo uresničila svoje poslanstvo.

Boštjan Udovič in Milan Brglez,
gostujoča urednika